Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Arbaʿah ha-ṭurim

Ṭur Ḥoshen ha-mishpaṭ - hu ha-ṭur ha-3. me-arbaʿah ha-ṭurim

Yaʿaḳov ben Asher
רשא וב בקעי

Ṿin, 5573 = 1813

צ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8729

Visual Library

לטעון עליה עד כדי דמיה ומי צריך לישבע בנקיטת חפץ אע"ג דאילו משתבע לקוח הוא בידי (ג) לא היה נשבע אלא היסת ואם אין הטלי בידו או שאין לו בו חזק שאינו נאמן לטעון לקוח הוא בידי המוצי מחבירו עליו הראיה ואם אין לו ראיה נשבע בע"ה היסת אם הוא כופר בכל ודאורייתא אם מודה מקצת ואף ע"פ שמגלגלין שבוע' כאשר אפרש בע"ה • אין מגלגלין על שבועת שכיר לשון הרמ"ב' ז"ל שכיר שבא לישב' אין מחבירין עליו ואין מגלגלין עליו כלל אלא נשבע שלא נטל ויטול • וכל הנשבעין אין מקולין עליהן חוץ משכיר שמקילין עליו ופורחין לו תחילה ואומרי לו אל תצער עצמך השבע ומטל: יב אפי' היה שכרו פרוט,

אחת ובע"ה אומר נתתיה לך לא יטול אלא בשבועה:

צ א גנזל נשבע בעין של תור' ונוט' וקנס הוא שקנסו חכמי' לגזלן **ב** ודוקא שהחזיק גזלן בערי' כגון שראו ערי' שנכנס לבית חבירו שלא ברשות למשכנו שחשוב כגזלן כיון שנכנ' שלא ברשו' ובשנכנ' ראו אותו שלא היה לו כלי' תח' כנפיו וכשיצ' ראוהו שהיולו כלי' תחת כנפיו ואינן יודעין מה הן ובע"ה תובעו תן לי כך וכך שגזלתני בין אם יא' הגזלן כן נכנסתי למשכנ' אבל לא נטלתי כלו' והכלי' שהוצאתי תח' כנפי שלי הם ובין אם יאמ' מעולם לא נכנסתי לביתך ליטול ממך כלו' ובין אם יאמ' לא נטלתי אלא כלי זה ובע"ה אומר נטלת עוד אחרי' נשבע בע"ה ונוטל ואפי' שהעדים מכירין קצת מה כלי' ובע"ה אומר שהמטיין יותר דאינ' הוכחה שלא היו יותר כיון שראו אלו ולא ראו יות' אפי' הכי בעל הבית נשבע ונוטל **ג** בד"א שהב"עה אמור בכלים שטענו בהם **ואפש** שינטלו תחת כנפיו או אפי' אינו אמו' בהן שיהי' לו אלא הו' אומר

שהיו

סרמב"ם פי"ל מס' שכירות אלא שטוח ז"ל לא כתן לטועל כל יום ממחרתו אלא אם יום אם לילה ולפון ירושלמי מוכיח כן עכ"ל וז"ל סרמב"ם בפ' סמ' הביא דחיס פתבנו כל זמנו ה"ז נשבע ונוטל כל אותן היום של תביעה כילד סיס עושה עמו ביום שני עד שערב זמנו כל ליל ג' ויום הג' ונוטל ואם הביא עדי' שסיס תוב' כל ליל ג' ה"ז נשב' ונוטל כל יום ג' אבל עליל ד' ולאלה הטעם' ה"ם וכן אם הביא עדים שסיס תובע ומולך עד יום ה' ה"ז נשבע ונוטל כל יום ה' עכ"ל: **ד כתב** הרשב"ם בשאלת רשומן הרש' (נ"ם) ובמכתב תרגום אותנים לי קשה ביותר אמר שכל זמן שהוא בעסקין ומטעון אחרי ומטעון אחרי זה הוא טוען בעד לטעון חוץ מן הזמן שהוא לרשומן ומטעון תובע ומטעון מעכבין אותו בעכוריו עד שיגמר דינו ומטעון אחרי ומטעון אחרי ומטעון אחרי

שיהיו פקדון בידו הא לאו הכי לא וכת' רב האי אלא הנתבע נשבע ונפטר ד והר"ר ישעי' כ' כיון שהנתבע יש לו דין נזלן כיון שנכנס למשכנו שלא ברשות א"כ הוא חשוד על השבוע' וקרי' הוא ככל מי שנתחיי' היסת והוא חשוד שמעמידין אותו על דין תורה ופטו' בלא שבועה אלא שמחרימין סתם על מי שבופך ממון חבירו ואינו משלם לו ה אבל אם לא ראו העדי' שהיולו כלי' תחת כנפיו כשיצא אע"פ שראוהו שנכנס ואמר שרצה למשכנו או אפי' אם יש אחד שראוהו יוצא וכלי' תחת כנפיו ואינו יודע מה הם והוא אומר לא גזלתי כלו' או בחובי נטלתים אין ב"ח נשבע ונוטל אלא זה נשבע היסת ונפטר שאינו מוחזק גזלן על פי עד א': ו כ' הרמב"ם אפי' אם יש עדי' שראוהו נכנ' אבל לא ראוהו שהוציא כלים וכ"ה אומ' כך וכך נטלת והוא מכחי' את העדי' ואו' מעולם לא נכנסתי אפ"ה פטו' שאם אמ' כן נכנסתי ולא נטלתי נשב' היסת שלא נטל כלום לפי שאפשר שנכנס לגזול ולא גזל ע"כ ויראה כיון שהעדי' מכחישין אותו שאינו נאמן עוד בשבועו' אלא בע"ה נשבע ונוטל: ז וכשם שבע"ה נאמן בשבועתו ליטול כך האמינו אף לשומר של בע"ה או אפי' לאשת השומ' להיות נשבעין שכך וכך גזל ונוטל בע"ה אבל לא האמינו לשכירו ולקיטו: ח כ' הרמב"ם לא היה שם בע"ה שיוכל להשב' והעדים אינם יודעין כמה הוציא כדי שנחיי' הגזלן אין משביעין את הגזלן שהרי הוא חשוד על השבועה וכיצ' עושין מחרימין ב"ד הרם סתם על כל מי שנטל כלו' מביתו ואינו מוד' בב"ד ואפי' אם הודה הגזלן שנטל קצת מחזי' המקצת שהודה בו בלבד שהרי אין בע"ה טוענו טענת ודאי ט גרסינן בירושל' על מתניתין נכנס לבית למשכנו לתוך ביתו ולא לתוך חצרו למשכנו ולא לדבר אחר כ' הרמ"ה לכאורה פליג' אתלמו' דרדן דלא מפליג בין בית לחצר וכדי להשוותן צריך לפרש הא דקתני ולא לתוך חצרו לא ממעט חצר לגמרי אלא משום דקא פסיק ותני נשבע ונוטל אע"פ דלא ידיע אי הוה שכיח בביתא ההיא שעתא כשיעור מה דטען נגזל או לא ולהבי קאמ' בביתו אע"ג דלא ידיע משתבע ושקיל כשום דסתמא כל מאי דאי' ליה לאיניש בביתיה מנח ליה אבל בחצר לא משתבע ושקיל אלא היכא דידיע דשכיח ביה ההיא שעתא מאי דטעין נגזל מיתו לא ידעי כמה שקל אב' אי לא ידי' חזינן אי טעין מידי דאורחי' לאנוחי בחצר מישתבע ושקיל ואי לא לא: י וכ' בעל העיטור על הירוש' שאומר למשכנו ולא לדבר אחר שאם נכנס לביתו לדבר אחר ולא למשכנו וראוהו שנטל כלים תחת כנפיו ונפטר יא וכן במדליק אש בשל חבירו האמינו לזיקן לישב' וליטול כל מה שהוא אומר שיהיה לו משלו או שהפקידו בידו ורווק' שהצית בבי' חבירו נאמן הזיקן בכל מה שטעין שכן דרך להניח כל דב' בבית יב אבל הצי' אש בגריש של חבירו אינו נאמן אלא בדברי' יג אבל הצית האש בשלו והלך ודלק בשל חבירו פטו' על מה שהיה טמון בו אפי' שדרך להטמין בתוכו: יד ובמסור מיבעי' אם עשו בו תקנת גנזל להיותו נשב' ונוטל ולא איפשיט' וכ' רב האי' גאון דכל תיקו דממונא חולקין וא"א הרא"ש ז"ל כ' דמספקא לא מפקינן ממונא ופי' ר"ת הא בעי' כגון שהמסור מכחי' את הנמסר אבל אם המסו' עצמו אינו יודע כמה הפסיד ישבע הנמסר ויטול ור"י פי אפי' אין המסור טוען ודאי לא ישבע הנמסר ויטול ולזה הסכי' א"א הר"א ז"ל טן שאל לא"א הר"אש ז"ל ששאלת על לאה שטוענת על ראובן שמסר בידי' גוי ובזה הפסיד הרב וקצ' בירו' בעדי' וקצת בהוכחו' תשוב כל מה שתובל לברר בעדי' שהפסיד יפר' לה וישבע ראובן שאינו יודע שהפסיד יותר אבל בהוכחו' לא

מפקינן

כמוד אלא מומד אינו אלא בעי' אם יודע שאלה בשבועה היסת: ט גרסינן בירושלמי מפרסים בעיא זו כגון שם עדים שמסרו ומיכד אח שמוטו ומיכ' יודעים כמה וכן דעת הרמב"ם בפרק המכר שכתב מי שם עליו שמסר ממון חבירו ולא יודעו העדים כמה הפסידו בתפסידתו ומסמר אומר כך וכך הפסידו ומסמר כופר בתם שטענו אם חסם המסר וכו' וכתוב בסגסו אחירי שאם לחוכן אומר לשמעון עכרתי ולוין עדים ביניהם שבע לו שיסת אלא אם מסרו: טו שאלה לא"ש הרא"ש ז"ל

כלל

ווחל ממה שילנו העדים עכ"ל: ג בד"א שבע"ם אמוד וכו' עד שם לאו הכי דאי' ומ"ש שהו אמוד ביטו הרב אמי ומ"ש שהו אמוד ביטו הרב אמי ומ"ש שהו אמוד ביטו הרב אמי

מפקינן ממונא: ין לשון הרמב"ם המזיק ממון חבירו ואינו יודע כמה היזק הגיזק נשבע ונוטל כתקנ' חכמים יז כיצד לקח כיס של חבירו והשליכו ליס או לאור או שמסרו ליד אנס ואבד בעל הכיס אומר זהוב' היה מלא והמזיק אומר איני יודע מה היה בו הגיזק נשב' בנקיט חפץ ונוט' והו' שיטעון בדברי' שהו' אמו' ודרכו להניח בכיס אבל אם אין דרכו להניח בכיס ה"ז פשע בעצמו ואינו נשב' ונוטל ואם תפס אין מוציאין מידו אלא נשבע ונוטל ידע המזיק שהחוב' היו בו ואינו יודע כמה והגיזק אומ' אלף היו בו נוטל אלף בלא שבועה והוא שיהיה אמור שהרי המזיק מחויב שבועה ואינו יכול לישבע ע"כ והראב"ד השיג עליו וכ' נשבע ונוטל וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל ודבר זה מבואר עוד לקמן בדיני פקדון בסי' רצ"ח: יח ובנפקד כ' רב אלפס שעשו בו תקנת גנזל שישבע המפקיד ויטול וכ' וא"א הרא"ש ז"ל ודבר קשה הוא מאד שמעשי' בכל יום שאין הנפקד מדקדק במה שיש בכיסי' ובשקי' שמפקידין אצלו ושמעתי שהגאונים כתבו שעשו תקנת גנזל בפקדון ואין לזוז מדבריה' ע"כ ויראה מדבריו שאינו מסכי' לדברי הגאונים אלא כשהנפקד טוען שמא אבל אם טוען בריא לא והירושל' שהביא רב אלפס חד בר נש הפקיד גבי חברי' חד שק צרור אירעו אונס הדין אמ' סיגין הוה מלא והדין א' מטבסא הוה מלא אתא עובדא קמיה דרב אמר ה"ז נשבע ונוטל מיירי נמי כי האי גונ' שטען הנפקד שמא היה מלא סיגין (ט): יט וכתב הרמב"ם שאם הנפקד יודע שהיה בו זהב ואינו יודע כמ' שנוטל המפקיד בלא שבועה דה"ל כמחויב שבועה ואינו יכול לישבע ונותן וא"א הרא"ש ז"ל כ' דלא קרינן ביה מחויי' שבוע' ואינו יכול לישבע שלא היה לו לידע מה היה בתוכו: כ ראו א' שנכנ' לבית חבירו ריקן ויצא טעון כלים תחת כנפיו ואומר שלקחם כב"ה וב"ה אומר שהשאילם לו אם הם דברים העשויין להשאיל ולהשכיר בע"ה נאמן והוא שאינו עשוי למכור את כליו וזה היוצא הוציאם טמונין והם כליהם שאין דרכן להטמין והוא אינש דלא צניע ולא בוש להוצי' כליו מעולין אבל אם חסר אח' מכל אלו שדר' ב"ה למכור כליו או שהוציאו מגולה או שדרך להטמין כלי' כאלו או שהוא צנוע אז היצ' נאמן ובדברי' שאינ' עשויין להשאיל ולהשכיר נאמן היוצא לעולם אפי' איב' כל הני צדדין לרשותא וזהו לדעת ר' יוסף הלוי ולדעת רש"י והרמ"ה אבל לדעת ר"ח ור"ת בדברי' העשויין להשאיל ולהשכיר ב"ה נאמן לעולם אפי' עשוי למכו' את כליו ואפי' כלי' שדרכן להטמין ואינש דצני' ואפי' הוציא' מגולים ובדברי' שאינ' עשויין להשאיל ולהשכי' אם אין ב"ה עשוי למכור כליו וזה הוציאן טמונין ואין דרך כלי' כאלו להטמין והוא אינש דלא צניע אז ב"ה נאמן אבל אם חסר אח' מהצדדין האלו שב"ה עשוי למכור כליו או שדרך להטמין כלי' כאלו או שהוא צנוע או שהוציאן מגולי' אז היוצא נאמן ולזה הסכי' א"א הרא"ש ז"ל וכל זה לא איירי אלא כשב"ה אומר שהן שאולין ויוצא או לקוחין אבל כשב"ה אומר גנובין אז בכל ענין אינו נאמן אלא נשב' שבועת היסת שהכלי' לקוחין בידו ופטור ואם הוחזק היוצא בגנב (ג) אז אין חילוק אם טוען גנובין או שאולין לפי כל אלו הדחלוקי' שייכין ג"כ בגנזל שנכנס א"ל ליתו למשבנו וכל היכ' דנאמן בע"ה הכא התם נמי נאמן בגנזל וכל היכא דהכא אינו נאמן התם נמיאינו נאמן אלא שזהו ביניה שבגנז' צריך לישב כעין דאורי' כדי ליטול והכא כל היכא דבע"ה נאמן נוטל בלא שבועה מיהו שבועת היסת צריך וזהו לדעת ה"ר יוסף הלוי והרמ"ה אבל רבינו האי"ת ז' שאין חילוק ביניהם כלל דה"נ לא יטול ב"ה אלא בשבוע' כעין דאוריתא והא דברבי' העשויין להשאיל ולהשכי' בע"ה נאמן דוקא כשיש לו עדי' שהכלי' הללו היו שלו וראו אות' עתה בידו אבל אם לא ראו אותם עתה בידו נאמן היוצ' במינו דהחזרת לר' וכן הא דאמרי' בדברי' שאינן עשויין להשא' ולהשכיר דהיוצ' נאמן דווק כשלא ידעו

ג וכתב עוד סס אם יגיע חבירו וכליס מגנוס בידו ואינן עשויין להשאיל ולהשכיר ואמ' בתוני תפסתים נאמן סתומס דסמ תכן אומן אין לו חזק' סא אחר יש לו חזקה: וכתב עוד סס ר"י ן' מינאש מלוק מל סרי"ף בתילוף סבירס וסס' אב"ס סעשוי למכו' כליו אף בדברים סעשויים להשאיל ולהשכיר י' מני תפיס ונאמן תתוסס

כמיליס ויסבע זס מלקוחין סן כ"ג ולא אמרן אלא בדברי' סעשויים להשאיל ולהשכי' וכסכמו סוס דאמרינן דכי אמר לקוחין סס בידי אדם אינו נאמן לסשאיל ולהשכיר אבל בדברי' סעשויין להשאיל ולהשכי' נאמן ליסבע אלקח' ואין נראי' בדברי ר"ם ובכולהו לא אמרן דנאמן לומר לקוחין כן בידי אלא בדברים אין עשויי' להשאיל ולהשכיר וכנון דהוי מיכס לאני' אם ב"ס נגובים כן ור"ח עלנו מי' כמיר"ם ואין נראה עכ"ל חילוק סמיכוסים בדוק דלרמ"ם ולא אמרן אלא בדברים סעשויין להשאיל ולהשכיר אבל אם מוכא ואמר לקוחים כן בידי אינו נאמן ולדברי סתו' אפי' אאבל ב"ס סעשוי למכור כליו נאמן ומסכי' מייירי אפי' בדברים אין דרכן להטמין ואפי' בגיגיס ובכולהו נמי לא אמרן אלא בדברי' אין עשויין להשאיל ולהשכי' ואם כן אמרן אלא בכל ענין אבל דברים סעשויים לסס' ולהשכי' דאי סוא נאמן בכל ענין אבל דברים סעשויים להשאיל ולהשכיר ואם מסר אחד מתמעס תנאים אלו אין ב"ס נאמן ולדברי סתו' אם סס דברים סעשויים להשאיל ולהשכי' בכל ענין ב"ס נאמן אפי' טוען גנובי' אם ואם סס דברים אינם עשויים להשאיל ולהשכיר ונגנו לתנאי הסס ד' תנאי אחרי' אם' אסור ב"ס אינו עשוי למכור כליו אבל אם דברים אין דרכן להטמין אבל אם אינם אינו אינו אינו

ר"ם

(ד) וכ"כ הפסקי מהרא"י סי' כ"ח אם בתנאי נתנו לנא היו עדי ניגר דק מסורם מעצמו ואחר כותבנו ונתקן מסמר בעצמו ונעשה כולה הפסד בלתי מוכר ונלמדו בפסקין וכ"כ הרמב"ם ס"ה מגנבים: וכ"ש רבי' לפיכך כל אלו המילוקים שייכי נ"כ בגנבל וכו' הוא תקנות ביאור דמוגיי סדין המכר ובענין מתנות הר"י הלוי ורבי' הסיי דעת רמב"ם פ"ט מטוען כדעת הר"י סב' כמבע ב"ם היסת על טענתו אלא עכרן ולא נתנו ויחזירו ב"ד סכנים לב"ם וכ"כ נ"כ הרי"ף בהגבנעין מער רביעי: וכ"ש רבי' ומא דבריה מעטויי' וכו' עד אינו נאמן הם דברי הרמ"ם בהגבנעים וכ' דהכי מוכח בפרק הקמה בהמעמא דאומן (דמס) וכ"כ ה"ם בפס הרמב"ן פ"ט מטוען ובתב הכן כלל דעת הרמב"ם: כתב בעה"ת אגאמר עמו ע"ט כל זה שבתבנו שנאמר הגנבל מתחבר דהיינו בדאם אבל בלא דאם מתוך מיכול לומר המזרתיו לך נאמן לומר לחומין הם בידי לו בחוני תפסיתים ועובדא דגאון מהבית הרב אינו אלא כמרא מדק מדמי ליה לרמוסו הסטמין כלים תחת כספו וכן בגבסא דר' אבא שאמר' בגזלן גמור אם לא דאם נאמן לומר המזרתי ומני לנימר אין אקלי ודידי אקלי ולאפילו בשים אם אני עדי דקי"ל מיבא עדים אלא דאם אחר דלאו אומן יש לו חזקה אלא ודאי כולהו מיירי בדאם הא לא דאם הבנע סיבת ונאמנה וכן ד' אני' הרמב"ד דאמר' בנבסא דר' אבא אם היה יכול לומר המזרתי יכול לומר אין מטמי ודידי הטפי ואמר' הטם בפני עדים לפי אמין כאן בכתבת עדים כלל גם הרמ"ם ה"ה הסיב הגזל אם אבירו בעדי מ"ל להחזיר לו בעדים ואם טען ואמר המזרתי נאמן וכבית דאים מאמי דאיתמר בפרק ג' דכתובות בני ומודה ר' יוסבע בתומר לחבירו אדם זו אל אדון היתם וכו' אבל ה"ר נתן בר"מ כ' אם"ל דאם בגזלן אמין לנאמנות בתנו דאי בעי אמ' המזרתי לך ואמר' טען המזרתי לך אינו נאמן דכל היכא אגזל בעדים אין לו תקנה אלא מ"ל להחזיר לו בעדים ואם אינו אמר' המזרתי לך אינו נאמן ומה שכתב הרמ"ם ז"ל * : כא וכל זה לא מיירי אלא בדאיתא ב"ם אתם וכו' כך כתבו הרי"ף בהגבנעין דאם דבעי כל אבר תקנאי לעמיים ב"ם נאמן אינו בדאיתא ב"ם אתם בעשה מבכנס זה אבל אם לאבוהו עדים אינו אגזלן מדאם אבירו אלא בבנין ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן ב"ם הטמינו תחת כספו וב"ם לא הטמינו ב"ם ב"ם. עכו"ם לאכוד כנין לו אינו עכו"ם ואמר' טען ואמר דרך גזל לקתתם לפי אבל הבכנס לבי' אבירו אלא בבנין ובטל כלים מכם וכולין בבני עדי' הרי זה בחזק' גזלן וסבריה כן מבא הבעוטון ובתבו גם הר"מ וכ"כ הרמ"ב ב"ג בגזל ואמר אינו אבירו מחר ותובע אם ב"ה בכל מה ביטעון וסדין בינים: כב וכן אם הטם אחר מאבירו וכו' אם ס' חזקת הבוח גבר' אחטם גבר' אמר יקיב ר' אבא אמי' אייתי חד הסד' דמחטם הטפא מגיגים מ"ל אין אמר' ודידי הטפי מ"ר אמי סיבי לדידיעום דייני לאמי דיבא ליאבלם ליבא אבי אסדי ביעבריים איבא חד הסד' דמא זיל מתבעב כיון דאמר אחטם הטפי הר"ל כגזלן מ"ל ר' אבא ה"ל מחוייב שבועה ואינו יכול ליסבע

ומאמר' אבא' ואינו יכול ליסבע' מבלם וסרי סדין הרלמון דסיינו מטם אמן מאבירו בבני עדים נלמד מנמה בפ"ר אמי ביעבא ליה זיל בלים ליב' אבי אבא' דאי ליב' אבי' אבי' אבי